

*Tárczy Edit Zsuzsanna doktorjelölt,
Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar
Kereskedelmi Jogi Tanszék*

Egység kontra hatékonyság – az EU Bíróságának döntései a maximum harmonizáció védelmében (a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok kapcsán)

1. Bevezetés

A tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok tilalmáról szóló 2005/29/EK irányelv (továbbiakban: UCP irányelv) maximum harmonizációs jellege azt jelenti, hogy a tagállamok nem fogadhatnak el a rendelkezéseinél szigorúbb előírásokat, még akkor sem, ha ezzel a fogyasztók magasabb szintű védelme valósulna meg. A harmonizációs jelleg problematikus következményére példaként a Szlovén Köztársaság említhető, ami – az implementálást megelőzően - sokkal szigorúbb követelményeket támasztott az informálással kapcsolatban egyes javak, illetve egyes gazdasági szektorok vonatkozásában, mint az irányelv. Tehát e tagállam esetében - ebben a vonatkozásban – csökkent a fogyasztóvédelem szintje a UCP irányelv miatt.

A kérdés az, hogy az EU Bírósága védi-e a jogszabályi egység zálogának tekintett maximum harmonizációt akár a hatékony nemzeti fogyasztóvédelmi szabályokkal szemben is? Ez úgy is megfogalmazható, hogy a Bíróság melyiket részesíti előnyben, az egységet, vagy a hatékonyságot?

2. Total Belgium-ügy

Ez az ügy tulajdonképpen két egyesített ügyet jelent:

a) A Total Belgium a Total csoport leányvállalata (mely csoport főleg töltőállomásokon való üzemanyag értékesítésével foglalkozik). 2007 januárja óta a Total Belgium a Total Club kártyával rendelkező vásárlók részére háromheti ingyenes

segítségnyújtási szolgáltatást kínált, ha gépjárműveiket legalább 25 liternyi – vagy robogójukat legalább 10 liternyi üzemanyaggal – tankolták fel. A VTB – ami egy segítségnyújtással foglalkozó vállalat – 2007 februárjában kérelmezte a bíróságtól, hogy tiltsa el a Total Belgiumot ettől a gyakorlattól, mivel az a belga szabályozás által tiltott kapcsolt ajánlatnak minősül.

b) A második ügy a finn Sanoma csoport azonos nevű belgiumi leányvállalata és a Galatea BVBA – ami egy fehérneműüzletet üzemeltető társaság - közötti vitáról szól. Előbbi ugyanis az egyik általa kiadott magazin 2007. márciusi számához – bizonyos fehérneműüzletekben árult termékek vásárlása esetére - kedvezményre jogosító kuponfüzetet mellékel. A Galatea a gyakorlattól való eltiltás céljából keresetet nyújtott be, arra hivatkozva, hogy a Sanoma megsértette a belga szabályozást.

Az ügyeket az antwerpeni kereskedelmi bíróság tárgyalta, ami mindkét eset kapcsán a következő kérdést intézte az Unió Bíróságához – a UCP irányelv értelmezéséhez kapcsolódóan: „(...) az irányelvet úgy kell-e értelmezni, hogy azzal ellentétes az olyan nemzeti jogi rendelkezés, mint a belga szabályozás ami - egyes kivételektől eltekintve, az adott ügy különleges körülményeinek a figyelembe vétele nélkül - tilt az eladó által a fogyasztónak tett mindenfajta kapcsolt ajánlatot.”¹

A Bíróság a következőket állapította meg:

- a kapcsolt ajánlat olyan kereskedelmi tevékenység, ami illeszkedik a piaci szereplő kereskedelmi stratégiájába és közvetlenül az eladásösztönzést és a piaci szereplő eladásainak növelését célozza. Ezért kereskedelmi gyakorlatnak minősül – a UCP irányelv fogalma alapján² - és így az irányelv hatálya alá tartozik.
- a maximum harmonizáció miatt tilos a tagállami korlátozóbb rendelkezések bevezetése/alkalmazása,

¹ VTV-VAB NV kontra TOTAL BELGIUM NV ÉS GALATEA BVBA KONTRA SANOMA MAGAZINES BELGIUM NV

<http://www.lb.hu/> [2010.12.01.]

Joined Cases C-261/07 and C-299/07 21., 23-25. pont

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62007J0261:EN:HTML> [2010.12.01.]

² 2005/29/EK irányelv 1. fejezet 2. cikk d) pont

- a belga szabály tiltja a kapcsolt ajánlatot, noha ez a UCP irányelv mellékletében (a feketelistában) nem szerepel tiltott gyakorlatként. Így a nemzeti szabályozás megsérti a maximum harmonizációból eredő tilalmat.³

3. C-540/08. sz. ügy

Hasonló megállapításra jutott az EU Bírósága egy másik ügyben is.

A C-540/08. sz. ügy alapját az jelentette, hogy egy osztrák hírlapkiadó szavazást szervezett („az év futball játékosa”) és felhívta olvasóit, hogy csatlakozzanak a versenyhez az Interneten keresztül, vagy az újságban megjelentetett szavazó szelvény révén. A versenyben való részvétel együtt járt egy – a megválasztott játékosal elköltött – vacsora elnyerésének lehetőségével is (annak árát foglalta magában a verseny megnyerésének lehetősége). Az osztrák jog tiltja az olyan értékesítést, melyhez bonuszt kapcsolnak.

A Bírósághoz két kérdés érkezett:

- az osztrák jog általános tilalma megfelel a UCP irányelvnek? A Bíróság szerint nem, mivel az eljárás során bebizonyosodott, hogy a tilalmazó rendelkezések többlet védelemet nyújtanak a fogyasztók számára, ami ellentétes a maximum harmonizációval.
- a bonusszal együtt járó értékesítés tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatnak számít az irányelvbeli generálklauzula alapján (főleg azon az alapon, hogy a nyeremény lehetősége az a döntő faktor, ami a főtermék megvételéhez vezet)? A Bíróság úgy találta, hogy ez a fajta értékesítés nem ütközik a UCP irányelv generálklauzulájába.

Összességében a Bíróság úgy döntött, hogy egy újság megvételéhez kapcsolt, versenyben való részvétel lehetősége még nem valósít meg tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatot csak azért, mert a részvétel lehetősége jelenti azt a faktort, ami rábírja a fogyasztókat az újság megvételére – legalábbis, míg ez a megállapítás csak néhány fogyasztóra nézve igaz (az érintettek közül).⁴

A fenti ügy kapcsán még a következő kérdés merült fel:

³ VTV-VAB NV kontra TOTAL BELGIUM NV ÉS GALATEA BVBA KONTRA SANOMA MAGAZINES BELGIUM NV

⁴ Can we add a bonus to the goods we have for sale so as to attract more consumers? ECJ case C-540/08 Mediaprint
<http://recent-ecl.blogspot.com/search/label/unfair%20commercial%20practices> [2011.06.07.]

Az osztrák jog tiltja az újságokban, magazinokban megjelenő, ajándékokat (pl. a verseny megnyerését és a vacsorát) kínáló reklámokat is. Megfelel-e ez a tilalom a UCP irányelvnek?

Ez esetben ugyanis a hírlapkiadó az újság megvételétől tette függővé a versenyben való részvételt, tehát a részvételi lehetőség a vételtől függött. Ez egyfajta kapcsolt ajánlatnak minősül az osztrák jog szerint, mely ennek valamennyi típusát tiltja (a kapcsolt ajánlat két önálló termék, vagy szolgáltatás felajánlását jelenti, és ez egyikük értékesítési arányának növekedésével jár együtt). Ráadásul ez a tilalom szigorú, mivel a UCP irányelvvel (az adott gyakorlat tisztességesnek tekintendő, ellenkező bizonyításig) teljesen ellentétes álláspontot képvisel, illetve a létező kivételek is elhanyagolható terjedelműek.

Az irányelv feketelistájában pedig nem szerepel a kapcsolt ajánlat, ezért az nem minősül minden körülmény között tisztességtelennek, hanem esetről-esetre kell döntenie róla. Vagyis az osztrák tilalom nem felel meg a UCP irányelvnek, mivel szigorúbb annál.⁵

A kérdés megválaszolása előtt egyébként a Bíróság levezette, hogy az osztrák tilalomnak mindenképpen meg kell felelnie a UCP irányelvnek, mivel befolyásolja a fogyasztókat, és azért is, mert az irányelv rendelkezései nemcsak a fogyasztókat érintő B2C viszonyokra alkalmazandóak (alkalmazandóak még azokra a gyakorlatokra is, melyek érintik/befolyásolják a versenytársakat – mint ebben az ügyben is – de továbbra is fenyegetést jelentenek a fogyasztók védelmére nézve).

4. C-304/08. sz. ügy

A C-304/08. sz. ügyben egy német vállalat kampányában úgy kínálta termékeit, hogy azok megvásárlása során pontok gyűjtésére nyílt lehetőség. Húsz pont ellenében a vevő ingyenesen vehetett részt egy német, tizenhat lottóvállalatot magába foglaló szövetség egyes sorsolásain.

E gyakorlat ellen több jogi eljárás indult az UWG⁶ listájának⁷ 6. pontjára alapozva, melynek értelmében különösen tisztességtelennek tekintendő – a generálklauzula értelmében - ha egy személy a fogyasztók részvételét egy versenyben, vagy egy játékban termékek

⁵ Contests are fair game - opinion of AG in ECJ case Mediaprint (C-540/08)

<http://recent-ecl.blogspot.com/search/label/unfair%20commercial%20practices> [2011.06.07.]

⁶ Ez a német tisztességtelen verseny elleni törvény (Gesetz gegen den unlauteren Wettbewerb).

⁷ E lista példákat tartalmaz a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokra nézve.

megvásárlásától, vagy szolgáltatások igénybevételétől teszi függővé, kivéve, ha a verseny, vagy a játék – természeténél fogva – kötődik a termékhez, vagy a szolgáltatáshoz.⁸

A UCP irányelv tilalmi rendszere alapján, minden gyakorlat tisztességtelen/tisztességes jellegét, ami nem szerepel a feketelistán, de a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokról szóló jogszabály hatálya alá tartozik, az adott eset elbírálása során kell megítélni.

Az EU Bírósága szerint azonban az UWG-beli gyakorlat, mivel a generálklauzula értelmében tisztességtelennek tekintendő, és így a jogalkalmazó nem veszi figyelembe az adott kapcsolódó ügy specifikus vonásait, sérti a UCP irányelvet, és mivel szigorúbb annál, így a maximum harmonizáció követelményét is.⁹

5. A német Legfelsőbb Bíróság döntése

Az említettekkel ellentétes irányú ítélet született – igaz, nem a Bíróság részéről, hanem - Németországban, mikor a Legfelsőbb Bíróság 2010. szeptember 9.-én receptre kapható gyógyszerekkel kapcsolatban hozott döntést.

Az ügyben egy gyógyszerár 5 euróról (bonusz pontok formájában) szóló bizonylatot állított ki minden, rögzített áron kapható gyógyszer megvásárlása után. A bizonylatot a vásárlók a következő, recept nélkül kapható gyógyszer megvásárlásakor válthatták be. A felperes (egy tisztességtelen verseny ellen harcoló szervezet) meg akarta ezt szüntetni.

A bíróság első fokon helyt adott a kérelemnek, másodfokon elutasították.

A Legfelsőbb Bíróságnak abban a kérdésben kellett döntenie, hogy rögzített áron kapható gyógyszerek megvásárlása esetén alkalmazott „jutalmazó rendszer” sérti-e a receptre kapható gyógyszerekre vonatkozó, rögzített árról szóló alapelvet. A Legfelsőbb Bíróság szerint egyértelműen sérti (így helyt adott a felperes kérelmének).

Ennél – e téma szempontjából – érdekesebb volt az a következtetése, hogy ez a magatartás egyben tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat, mégpedig az UWG listájának 11.

⁸ The Act Against Unfair Competition Chapter 1 Section 4, 6.

Zentrale zur Bekämpfung unlauteren Wettbewerbs eV v Plus Warenhandels-gesellschaft mbH
http://www.google.hu/url?sa=t&rct=j&q=ecj%20case%20c-304%2F08&source=web&cd=4&ved=0CDAQFjAD&url=http%3A%2F%2Feur-lex.europa.eu%2FLEXUriServ%2FLEXUriServ.do%3Furi%3DCELEX%3A62008CJ0304%3AEN%3AHTML&ei=sOXoTqf7GZPU4QSlk5GECQ&usq=AFQjCNG_T_z9A0wwszqWcd7l328evJV4Q&cad=rja
[2011.12.14.]

⁹ C-304/08 Zentrale zur Bekämpfung unlauteren Wettbewerbs eV v Plus Warenhandels-gesellschaft mbH, judgment of 14 January 2010
http://ec.europa.eu/dgs/legal_service/arrets/08c304_en.pdf [2011.12.18.]

pontja (illetve a kereskedelmi gyakorlat UWG-beli fogalma) alapján (ugyanis a gyakorlattal megsértett Gyógyszerárak Szabályzata - Medicines Price Regulation Ordinance - e pont szellemében tartalmazott piaci magatartást szabályozó rendelkezéseket). Ez a lista az implementálást megelőzően is létezett – akkor még a tisztességtelen versenyre vonatkozott – és jelenleg is széles az alanyi köre, mivel nemcsak a fogyasztókat, hanem a versenytársakat és a piac egyéb szereplőit is sértő cselekmények is szerepelnek benne. A 11. pont értelmében tisztességtelen, ha egy személy egy, a piaci magatartást – a piaci résztvevők érdekében - szabályozó, kötelező előírást sért meg (ez esetben ilyenek voltak pl. a Gyógyszerárak Szabályzatának egyes rendelkezései).

A Bíróság emlékeztetett arra, hogy a maximum harmonizációs követelmény ellenére, e pont megtartása az implementálás után nem sértette a UCP irányelvet, mivel az kivette hatálya alól a termékek egészségi és biztonsági vonatkozásaira alkalmazandó közösségi vagy nemzeti szabályokat. A Bíróság szerint a 11. pont alkalmazása addig felel meg az irányelvnek, míg a piaci magatartást szabályozó rendelkezések a fogyasztók egészségének és biztonságának védelmére vonatkoznak.¹⁰

6. Összegzés

Az EU Bíróságának döntései kapcsán levonható a végső következtetés: a UCP irányelvet – melynek célja a fogyasztók védelme egy (feltételezhetően) erősebb pozícióban lévő féllel szemben – sérti, ha egy tagállam az ő rendelkezéseinél nagyobb védelmet nyújtó szabályt alkalmaz.

Úgy tűnik tehát, hogy az egység megteremtése fontosabb, mint a fogyasztók védelmének biztosítása. Így a cikk elején feltett kérdésre a válasz: igen, az EU Bírósága védi a maximum harmonizációt, akár a hatékony nemzeti fogyasztóvédelmi szabályokkal szemben is.

Ez persze nem meglepő, hiszen a UCP irányelv volt az első olyan irányelv, ami maximum, és nem minimum harmonizációs jelleggel született. Erre pedig azért volt szükség, mert a korábbi irányelvek eltérést engedő vonása miatt a tagállami szabályok annyira eltértek egymástól, hogy az már a belső piac működését akadályozta.

¹⁰ Case detail – Germany - I ZR 193/07 (Németország)
[https://webgate.ec.europa.eu/ucp/public/index.cfm?event=public.cases.showCase&caseID=41&articleID=\[2011.08.26.\]](https://webgate.ec.europa.eu/ucp/public/index.cfm?event=public.cases.showCase&caseID=41&articleID=[2011.08.26.])

The Act Against Unfair Competition Chapter 1 Section 2 (1) bek. 1. pont

A fő probléma az, hogy jelenleg a UCP irányelvet csak az EU szervei módosíthatják, a tagállamok pedig nem tilthatnak meg újonnan felmerülő tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokat, hiszen az már az irányelv bővítésének/módosításának számítana. Ezt kell a jövőben megoldani.